अनुक्रमांकः ....
निरीक्षकस्य हस्ताक्षरम् ....

Paper Code
BV-504

पतञ्जलिविश्वविद्यालयः

परीक्षा – दिसम्बरमासः – 2018
बी. ए. व्याकरणम् (सत्रम् : पंचमम्)
संस्कृतम्
चतुर्थपत्रम्–वैदिकसिद्धान्तपरिचयः

समयः – होरात्रयम् **अधिकतमाङ्काः – 70**

अवधेयम् : प्रश्नपत्रमिदं 'क, ख, ग' इति खण्डत्रये विभक्तमस्ति। प्रतिखण्डम् अङ्कनिर्धारणं तत्रैव द्रष्टुं शक्यते। प्रतिखण्डं प्रदत्तानां निर्देशानामनु-सरणपुरस्सरमेव प्रश्नानामुत्तराणि लेखनीयानि 'सर्वे प्रश्ना अनिवार्याः'।

(खण्ड – "क" अथर्ववेदः) 25 अङ्काः

प्रश्नः1– अथर्ववेदीयब्रह्मचर्यसूक्तस्य स्मृताः केचन दश मन्त्रा लेखनीयाः। **(1X10=10)**

प्रश्नः2– अधोलिखितेषु मन्त्रेषु चतुर्णां मन्त्राणां शब्दार्थपुरस्सरं स्वशब्दैरर्थो बोधनीयः। **(2.5X4=10)**

(क) आचार्य उपनयमानो ब्रह्मचारिणं कृणुते गर्भमन्तः।
तं रात्रीस्तिस्र उदरे बिभर्ति तं जातं द्रष्टुमभिसंयन्ति देवाः।।
(ख) आचार्यो मृत्युर्वरुणः सोम ओषधयः पयः।
जीमूता आसन्त्सत्वानस्तैरिदं स्वराभृतम्।।
(ग) ब्रह्मचर्येण तपसा देवा मृत्युमपाघ्नत।
इन्द्रो ह ब्रह्मचर्येण देवेभ्यः स्वराभरत्।।
(घ) ब्रह्मचार्येति समिधा समिद्धः कार्ष्णं वसानो दीक्षितो दीर्घश्मश्रुः।
स सद्य एति पूर्वस्मादुत्तरं समुद्रं लोकान्त्संगृभ्य मुहुराचरिक्रत्।।
(ङ) ब्रह्मचारी ब्रह्म भ्राजद्बिभर्ति तस्मिन्देवा अधि विश्वे समोताः।
प्राणापानौ जनयन्नाद् व्यानं वाचं मनो हृदयं ब्रह्म मेधाम्।।

प्रश्नः3– निम्नलिखितानां मन्त्राणाम् ऋषिदेवताछन्दांसि ज्ञापयन्तु ? **(1X5=05)**
(क) पृथक् सर्वे प्राजापत्या .... ब्रह्मचारिण्याभृतम्।।
(ख) ब्रह्मचर्येण कन्या .... धासं जिगीषति।।
(ग) इयं समित् पृथिवी .... तपसा पिपर्ति।।
(घ) इत्र अर्वागन्य इतो .... तपसा ब्रह्मचारी।।
(ङ) चक्षुः श्रोत्रं .... लोहितमुदरम्।।

(खण्ड – "ख") 25 अङ्काः
(दर्शनम्) (तर्कसंग्रहः)

प्रश्नः1– पृष्टेषु प्रश्नेषु त्रयः प्रश्नाः साधनीयाः । **(5X3=15)**
(क) अभावस्य किं लक्षणम्? सोद्देशं व्याख्यायन्तु ?
(ख) 'ज्ञानाधिकरणमात्मा' इत्येतद् स्पष्टं कुर्वन्तु ?
(ग) 'पदार्थानां निरूपणं' तर्कसंग्रहानुसारेण बोधयन्तु ?
(घ) कारणस्य किं लक्षणम् ? सभेदं वर्णयन्तु ?

प्रश्नः2– निम्नलिखितेषु विषयेषु केषाञ्चिच्चतुर्णामेव टिप्पणी लेखनीया। (2.5X4=10)

(क) दुःखः
(ख) सामान्यम्
(ग) कालः
(घ) स्पर्शः
(ङ) गुणः ।

(खण्ड – ‘‘ग’’) 20 अङ्काः

(उपनिषद्) (तैत्तिरीयोपनिषद्)

प्रश्नः1– तैत्तरीयोपनिषदो भृगुवल्ल्याः स्मृताः केचनं चत्वारोऽनुवाका लेखनीयाः । (2.5X4=10)

प्रश्नः2– निम्नोक्तेषु द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ । (5X2=10)

(क) पञ्चकोशानां संक्षेपेण वर्णनं कुर्वन्तु ।
(ख) ‘अन्नं न परिचक्षीत’ इत्येतस्य व्याख्या करणीया ?
(ग) ‘आनन्दो ब्रह्म’ इत्यधिकृत्य यद् भृगुवल्ल्यामुक्त तस्य वर्णनं कुर्वन्तु ?

--------------X--------------